

Remissvar

Datum 2024-01-30	Ärendenr MSB 2023-14463
Ert datum 2023-10-24	Er referens U2023/02898

Avdelningen för krisberedskap och civilt försvar
Enheten för forskning (KC-ST-FO)

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Betänkandet Ny myndighetsstruktur för finansiering av forskning och innovation (SOU 2023:59) och Statlig forskningsfinansiering Underlagsrapporter (SOU 2023:19).

Sammanfattning

MSB yrkar på att myndigheten ska undantas från utredningens förslag till ny myndighetsstruktur till följd av myndighetens tidskritiska och omfattande uppdrag i utvecklingen av Sveriges totalförsvar. Argumentationen handlar dels om forskningens centrala roll i arbetet att stärka utvecklingsarbetet inom totalförsvaret där både MSB och Försvarsmakten har särskilda ansvar. Dels lyfts myndigheternas behov av att skapa förutsättningar för forskningens nyttiggörande inom totalförsvaret fram, genom att säkerställa samverkan mellan forskare, myndighetsexperter och praktiker under hela forskningsprocessen.

MSB framför särskilda synpunkter på utredningens förslag med fokus på konsekvenser för forskningsfinansierande myndigheters¹ roll och uppdrag. MSB befarar att en flytt av ansvar för forskningsutlysningar från de forskningsfinansierande myndigheterna till en ny myndighetsstruktur medför hinder för att främja behovsmotiverad tillämpad forskning. De positiva effekterna av ett mer centraliserat system för forskningsfinansiering i form av effektivitetsvinster bedöms inte överväga riskerna för att den nya myndighetsstrukturen ökar avståndet mellan forskare och praktiker, vilket försvårar nyttiggörandet av forskningen. MSB efterfrågar alternativa lösningar som åtgärdar existerande administrativa problem och samtidigt säkerställer uppföljningen av beviljade forskningssatsningar.

I remissvaret redovisar MSB behov av fördjupad analys, bland annat frågan om roll- och ansvarsfördelning i den nya myndighetsstrukturen, särskilt mellan den nya Myndigheten för strategisk forskning och forskningsfinansierande myndigheter. Avslutningsvis beskrivs behoven av att skapa bättre förutsättningar för innovation inom området samhällsskydd och beredskap genom ökad samordning och behovsnärhet till beröda aktörer.

---

¹ I remissvaret används formuleringen ”**forskningsfinansierande myndigheter**” för de myndigheter som finansierar forskning, men inte har det som sin huvudsakliga uppgift.

MSB bör undantas från reformförslaget

MSB yrkar på att myndigheten ska undantas från utredningens förslag till ny myndighetsstruktur till följd av myndighetens tidskritiska och omfattande uppdrag i utvecklingen av Sveriges totalförsvaret. MSB:s forskningsverktyg är centrala för att lösa myndighetens uppdrag med målet att skapa ett motståndskraftigt samhälle med god förmåga att möta olika former av olyckor, kriser och ytterst krig. Ett försämrat säkerhetsläge ställer krav på hög flexibilitet i forskningsinriktningen och att myndigheten är delaktig i hela kedjan från att initiera behovsmotiverade forskningsinsatser till forskningens nyttiggörande.

MSB lyfter följande argument till varför myndigheten bör undantas:

Tidskritiskt forsknings- och utvecklingsarbete inom totalförsvaret behöver stärkas

Försvarsberedningen lyfter särskilt fram att forskning och utveckling (FoU) är avgörande för att på både kort och lång sikt systematiskt höja nivån på och förbättra Sveriges totalförsvärförmåga. Forskning bidrar till att skapa en evidens- och kunskapsbaserad offentlig förvaltning som kan säkerställa policy- och inriktningsbeslut, utveckling av nya metoder, övningar och utbildningar i utvecklingen av Sveriges nya totalförsvaret.

MSB har tillsammans med Försvarsmakten en särskild roll i återuppbyggnaden av totalförsvaret, som ställer stora krav på kunskaps- och kompetensutveckling inom det civila och militära området. Omvärldsförändringar såsom digitalisering, energiomställning, globala värdekedjor, näringslivets roll i offentlig produktion m.m. medför att Sverige inte kan återinföra det civila försvaret såsom det en gång var konstruerat. Sveriges civila försvar måste förnyas, vilket är en stor samhällslig utmaning.

Systemet för det civila försvaret består av myndigheter, kommuner, regioner, företag, organisationer och privatpersoner som tillsammans stärker landets motståndskraft vid krigsfara eller krig. MSB:s samlade och sektorsövergripande uppdrag är mycket omfattande och förutsätter samverkan med många olika aktörer inom beredskapssystemet. Myndighetens arbete med att främja forskning och kunskapsutveckling är centralt för att stödja aktörernas arbete med att stärka det civila försvaret.

- MSB:s forskningsfinansieringsuppdrag är viktigt för att utveckla myndighetens unika expertkunskap inom civilt försvar i samverkan med lärosäten och forskningsinstitut. En centraliserad myndighetsstruktur riskerar att *underminera utvecklingen av spetskunskap inom myndigheten.*
- *Samarbetet mellan militärt och civilt forsknings- och utvecklingsarbete försvåras* om delar av MSB:s forskningsuppdrag hamnar utanför myndighetens verksamhet och uppdrag inom totalförsvaret.
- Det försämrade säkerhetsläget ökar behoven av forskning som omfattas av ett högt säkerhetsskydd. *Finansiering av forskning inom totalförsvaret kräver särskilda former för hantering av säkerhetsskyddad information som ansvariga expertmyndigheter inom totalförsvaret kan säkerställa.*

- *Forsknings- och innovationsarbetet inom totalförsvaret är tidskritiskt. Omställningstiden i övergången till en ny myndighetsstruktur riskerar att försvåra och fördröja nya forsknings- och innovationssatsningar. MSB bedömer att forskning inom området civilt försvar redan är underfinansierat och behöver omfattande forskningssatsningar.²*

Nyttiggörande av forskning för ett starkare totalförsvaret kräver närhet till praktiker och områdesexperter

Utvecklingen av det civila och militära försvaret behöver ske med stöd av behovsmotiverad och tillämpad forskning som bidrar med användbara resultat. Ett framgångsrikt nyttiggörande av forskning inom totalförsvaret förutsätter en kedja av fortlöpande kontakter mellan forskare, praktiker och områdesexperter. MSB har identifierat samarbete och samskapande mellan forskare och praktiker under hela forskningsprocessen som viktiga framgångsfaktorer för forskningens nyttiggörande.

- *Identifiering och analys av forskningsbehov inom totalförsvaret behöver göras i samverkan mellan ansvariga myndigheter och i dialog med civila och militära aktörer. Om behovsanalyser inom totalförsvaret centraliseras till en ny myndighet riskerar avståndet till myndigheternas saks experter att öka, vilket kan leda till felriktade forskningssatsningar. Behovsanalysen riskerar även att bli tidskrävande och svårbehandlad när myndigheter som inte har erfarenhet av arbete med säkerhetsskyddsklassificerade underlag inkluderas.*
- *Myndigheterna behöver själva följa upp tillämpad forskning för att kunna utvärdera effekter och ändamålsenlighet, och därefter eventuellt modifiera forskningssatsningarnas innehåll eller kraven på forskningsutföraren för att uppnå ett större nyttiggörande.*
- *Forskningskommunikation förutsätter en närhet till aktuella målgrupper och en synkronisering och anpassning till myndigheternas övriga informationsinsatser inom totalförsvaret. En centralisering till en ny myndighet kan leda till att kommunikationsinsatserna som är nödvändiga för nyttiggörande i samhället blir ineffektiva.*

---

² Se MSB:s synpunkter inför regeringens kommande forsknings- och innovationspolitiska proposition (U2023/01467). Dnr MSB 2023-09640.

Särskilda synpunkter till förslag om ny myndighetsstruktur

Utredningens förslag om en statlig finansieringsstruktur med tre myndigheter (6.2.1)

Tre nya myndigheter inrättas: Vetenskapsmyndigheten, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten. Samtidigt avvecklas de nuvarande myndigheterna Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova. Den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten upphör.

All statlig extern finansiering av forskning och innovation ska fördelas via de tre nya myndigheterna. Myndigheter som i dag lyser ut medel ska upphöra med detta och medel ska i stället utlysas, fördelas och administreras via Myndigheten för strategisk forskning. Rymdstyrelsen utgör enda undantaget och föreslås fortsätta med nuvarande verksamhet.

MSB:s synpunkter

MSB instämmer i utredningens problembeskrivning och de utmaningar som nuvarande system för statlig finansiering av forskning och innovation innebär. Dagens struktur är fragmenterad med många olika aktörer, parallella administrativa system och styrningsprocesser. Detta resulterar i att forskningsutförande aktörer ständigt behöver navigera i systemen för att hitta forskningssatsningar.

MSB anser att de positiva effekterna av ett mer centraliserat system för forskningsfinansiering i form av effektivitetsvinster inte överväger *riskerna för att den nya myndighetsstrukturen ökar avståndet mellan forskare, praktiker och saks experter*, vilket försvårar nyttiggörandet av forskningen. Förslaget saknar konkreta lösningar för hur den nya myndighetsstrukturen ska bidra till att forskningsresultat får större genomslagskraft och effekt i ett föränderligt samhälle.

En föränderlig omvärld ställer krav på snabbfotade inriktningar och omprioriteringar av forskningsutlysningar. *En ökad centralisering och etablering av större myndigheter bedöms påverka behoven av flexibilitet och anpassningsförmåga i forskningsutlysningarna negativt.*

Utredningens förslag riskerar att förstärka gränsen mellan uppdragsforskning och forskningsutlysning i konkurrens. Forskningsfinansierande myndigheter bör styra vilket av dessa instrument som används. Behovsbilden förändras utifrån omvärldsläget, vilket ställer stora krav på flexibilitet i hur myndigheterna väljer att göra fördelningen mellan uppdragsforskning och forskningsutlysning i konkurrens.

MSB bedömer att de ekonomiska och administrativa effektivitetsbesparingarna i genomförandet av den nya reformen blir begränsade. Mycket tid och resurser kommer även fortsättningsvis behöva läggas på samverkan mellan de nya myndigheterna och expertmyndigheterna, för behovsinventering och spridning av forskningsresultat. Här finns risk för att även nya processer och arbetssätt skapar en ineffektiv användning av befintliga resurser. Det tar även tid att bygga upp och hitta formerna för en ny struktur.

Alternativ: en statlig finansieringsstruktur med två myndigheter (6.2.2)
Vetenskapsmyndigheten och Myndigheten för strategisk forskning och innovation.

De nuvarande myndigheterna Formas, Forte, Vetenskapsrådet och Vinnova avvecklas och den externa forskningsfinansieringen vid Energimyndigheten upphör.

I alternativet ska all statlig extern finansiering av forskning och innovation fördelas via de två nya myndigheterna. Myndigheter som i dag lyser ut medel ska upphöra med detta och medel ska i stället utlysas, fördelas och administreras via Myndigheten för strategisk forskning och innovation.

I alternativet avvecklas även Rymdstyrelsen och ansvaret för dess nuvarande verksamhet överförs till Myndigheten för strategisk forskning och innovation.

MSB:s synpunkter

MSB har samma synpunkter till detta förslag utifrån argument som redovisats ovan.

Behov av fördjupad analys

MSB anser att det finns stora oklarheter kring roll- och ansvarsfördelningen mellan forskningsfinansierande myndigheter och den nya Myndigheten för strategisk forskning i utredningens förslag. Det handlar bland annat om hur processer för behovsinventering och nyttiggörande av forskningsresultat ska ske, och vilka möjligheter forskningsfinansierande myndigheter ges att påverka inriktningen av forskningssatsningarna.

- Hur ska prioriteringen av identifierade forskningsbehov som kommer in från olika expertmyndigheter ske inom Myndigheten för strategisk forskning och hur kommer expertmyndigheterna kunna påverka prioriteringen av forskningssatsningar?
- Kommer forskningsfinansierande myndigheter kunna medverka i beredningsprocessen och granskningarna av inkomna ansökningar till de forskningsutlysningar som görs av Myndigheten för strategisk forskning?
- Förslaget beskriver inte hur forskning och innovation ska kopplas ihop och förstärka utvecklingen och effekterna i samhället. Hur är det tänkt att kedjan från behov till nyttiggörande av forskning ska säkerställas i den nya myndighetsstrukturen? Hur kommer samverkan ske mellan expertmyndigheter, Myndigheten för strategisk forskning och Innovationsmyndigheten?
- Kommer myndigheters sakexperter kunna följa forskningen under projektens gång, t ex via referensgrupper eller liknande?
- Hur ska informationsdelning ske mellan myndigheter i förhållande till säkerhetsskyddat material både vad gäller behovsinventering och spridning av forskningsresultat?

MSB efterfrågar alternativa lösningar

MSB välkomnar att utredningen identifierar några av de praktiska problem som forskningsfinansierande myndigheter möter i sitt löpande arbete, exempelvis till följd av bristande administrativa stödfunktioner och systemlösningar.

MSB efterfrågar alternativa lösningar på dessa utmaningar som åtgärdar administrativa problem utan att flytta över ansvar för forskningssatsningar och beredningar till en ny myndighetsstruktur. *MSB är positiv till att vissa stödfunktioner för forskningsfinansierande myndigheter centraliseras, men kedjan från preciserade utlysningar och inriktningar till nyttiggörande av forskningsresultat bör behålla sin decentraliserade form.*

Förslagsvis:

- Inrätta en central administrativ stödfunktion för de forskningsfinansierande myndigheterna som underlättar samordning genom exempelvis anpassade ansökningssystem eller tillgång till jurister med expertis om forskningsfinansiering.
- Skapa en portal där alla statliga finansiärer informerar om sina öppna utlysningar som underlättar för forskare och andra sökande att få en översikt om när, var och hur de kan söka extern forskningsfinansiering. Portalen skulle även kunna kopplas ihop med ett gemensamt ansöknings- och projektuppföljningssystem.
- Ge uppdrag till befintliga myndigheter/forskningsråd att genomföra uppföljning som specifikt rör storlek på utbetalade medel, jämställdhet i tilldelningen av medel och dylikt baserat på exempelvis data från Swecris för att möjliggöra myndighetsöverskridande jämförelser.

Forskningsfinansierande myndigheter som fokuserar på behovsmotiverad tillämpad forskning bör samtidigt *ha kvar huvudansvaret för uppföljningen, inte minst ansvaret att utforma hur finansierade forskare återrapporterar sina projekt.* Detta motiveras av att tillämpade forskningsprojekt i högre utsträckning involverar målgrupper i forskningens genomförande. Uppföljningen möjliggör utvärdering av effekt och ändamålsenlighet, och att därefter eventuellt modifiera krav för att uppnå ett större nyttiggörande.

Om innovation för samhällsskydd och beredskap

MSB har inget explicit uppdrag att driva innovation (förnyelse) av det svenska systemet för samhällsskydd och beredskap. Emellertid har MSB identifierat behovet av en aktör som samordnar innovation av och inom ekosystemet för Sveriges civila försvar. För att driva och utveckla förutsättningarna för innovation krävs närhet till behov och skilda möjlighetsstrukturer. Aktörer med närhet till behov och möjligheter för aktuell utmaning har större sannolikhet att kunna driva värdeskapande innovation. MSB kan inte se att föreslagen centraliserade myndighetsstruktur kan skapa denna efterfrågade och nödvändiga behovsnärhet, snarare tvärtom.

För att skapa bättre förutsättningar för innovation inom området samhällsskydd och beredskap, exempelvis genom att satsa på verklighetsnära testmiljöer, identifierar MSB följande behov:

- En tydligare satsning på ett utvecklings- och innovationscenter med fokus på samhällssäkerhet samt ett ökat samspel med svenskt näringsliv.
- Sektorsansvariga myndigheter för det civila försvaret behöver utökat mandat och medel för att kunna initiera utvecklings- och innovationsprojekt i snittet mellan det offentliga och privata.

I detta ärende har generaldirektör Charlotte Petri Gornitzka beslutat. Cecilia Möller har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschefen Annika Elmgart och enhetschefen Jim Kronhamn deltagit.

Charlotte Petri Gornitzka

Cecilia Möller